

Op bezoek bij een dichter

★

DOOR RUDOLF VAN REEST

★

Het duurt altijd even eer je in het labyrinth van wegen en weggetjes in Blaricum het adres gevonden hebt waar je wezen moet; ook al kun je je goed oriënteeren en heb je Beversluis al meer bezocht aan de Polweg, dan nog is het vaak zoeken en vragen. Men heeft in Blaricum eerst overal huisjes gezet, zonder verband, alsof ze met een stortbui uit de hemel zijn gevallen en daarna heeft men van het eene huisje naar het andere wegjes aangelegd.

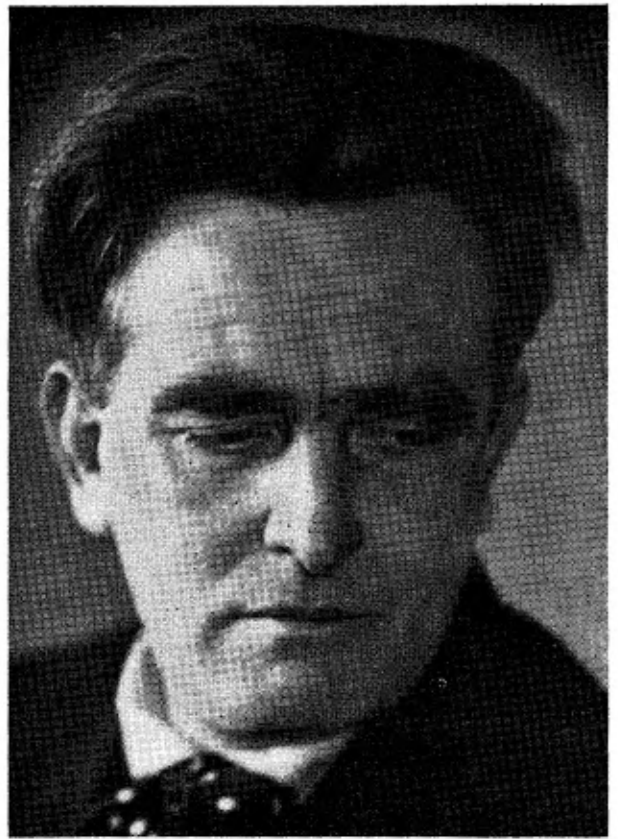
Maar we staan dan toch eindelijk voor de woning van den dichter en een vriendelijk hondje komt ons al uit de tuin tegemoet. Nauwelijks is de klopper op de deur gevallen, of mevrouw Beversluis noodigt ons binnen. In het halletje ziet van uit zijn souvereine hoogte Vondel op ons neer en brengt ons in herinnering, dat we bezig zijn den Olympus te bestijgen.

In de kamer, die werkkamer is, boeken, overal boeken en nog eens boeken. Het hondje is ons gevolgd en neemt zonder verdere égard's plaats op de schrijftafel van den dichter en kijkt loerend in onze richting; terwijl de baas plaatsent bij de haard aanschuift, zal hij diens papieren met hondentrouw bewaken.

Nadat we een sigaar hebben aangestoken, begint ons gesprek en we hebben al direct aanknoopingspunten, als blijkt dat we tegelijkertijd onze schooljaren in Barendrecht hebben doorgebracht; al was het dan niet op dezelfde school, we hadden toch contact, want in die jaren stonden de leerlingen van de openbare en de christelijke school in dat plaatsje, zooals op zoovele plaatsen, als leeuwen en beren tegenover elkander. Waarschijnlijk hebben we toen dus nog wel met elkander geknokt!

„Uw vader was toen dominé in de Hervormde kerk?” vraag ik.

„Ja, en dat heeft mijn jeugd gestempeld. Mijn vader leefde in die jaren onder sterke theologische spanning, hij was overtuigd spiritist. Je ondergaat als kind daar de invloed van en het blijft je langer beheerschen dan je zelf wel vermoedt. Ik was eenzellig en als kind al teruggetrokken. Toen reeds hield ik van gedichten. Eens heb ik geweldig op mijn nek gekregen, omdat ik al de dichtwerken van Bilderdijk, Ter Haar en andere oudere dichters uit

Martien Beversluis.

de bibliotheek gesleept had en op mijn eigen kamer-tje had gebracht. Ik was als jongen van tien jaar al een verwoed lezer van die dichters. Het dichten zat ons trouwens in het bloed. Mijn grootvader heeft eens een dichtbundel uitgegeven, „De Verlossing”, een heel vroom vers, een spel van zonde en genade. Vader zelf schreef ook verzen; deze hadden geen literaire beteekenis, maar werden wel gezongen door de jeugdverenigingen en de catechisanten.

Ik ben in 1894 geboren en moest dus bij de wereldoorlog van 1914 al direct onder de wapenen. Vier jaar heb ik die ellende meegemaakt. Het heeft op mij een groote invloed gehad, dat soldaat-zijn. Ik had tot mijn twintigste jaar mijn leven zoo'n beetje verdroomd en was feitelijk nog nimmer met het leven in aanraking geweest. Plots werd ik er, volkomen groen nog, midden in gesmeten. In datzelfde jaar, 1914, zijn mijn eerste verzen in „De Rostra Gymnasiorum” gepubliceerd. Maar dichters kunnen ze in het leger slecht gebruiken. Het botste dan ook wel eens. Ik had een schuchtere, in zichzelf gekeerde geest, en de spiritistische séances, die mijn vader in de pastorie hield, hadden ook weinig goed gedaan aan mijn ontwikkeling tot evenwichtig mensch. Toch zijn die mobilisatiejaren goed voor mij geweest. Ik leerde het leven kennen en begreep dat er werk in de wereld te doen was, en wij de kostelijke gave, die God ons gegeven heeft: ons leven, niet mogen verdroomen. Eerst was ik in Apeldoorn ge-

detacheerd, daarna in het kamp Milligen en toen aan de grens bij Almelo, waar ik de goede Brabanders heb leeren kennen. In die tijd gaven we een soldatenkrant uit en daar schreef ik liedjes in; kort daarop werd ik dirigent, kapelmeester van het tweede bataljon. In die tijd kreeg ik ook studieverlof, waarbij ik gelegenheid had met een Vlaamsch journalist België in te gaan, waar ik het leven aan het front heb leeren kennen. De oorlogsellende, die ik daar gezien heb, was van beteekenis voor mijn verdere ontwikkeling, al schreef ik in die dagen nog geen anti-oorlogsverzen en bepaalde ik me nog steeds bij de natuurpoëzie, ze werden toch diep in mijn geest gevoed....."

Hier stopt het een oogenblik.

Ik heb moeite om de radde opsomming van al die feiten te noteeren en toen ik mijn laatste aantekeningen maakte, was het al een poosje stil.

Martien Beversluis heeft zich verdiept in de felle jaren van zijn wording, en hij schijnt mij en alles om zich heen vergeten te zijn.

Ik maak hem wakker met de vraag:

„U hebt in die tijd ook Frederik van Eeden ontmoet?"

Beversluis kijkt mij aan:

„Ja, mijn vader kende hem, zij waren sympathiserende geesten. Van de tachtigers was Van Eeden eigenlijk de eenige religieuze dichter en zijn zuiver Hollandsche en religieuze geest trok mijn vader aan. Door Henri Borel kwam ik met hem in contact en hij heeft mij meermalen gezegd dat er een dichter in mij school. Hij heeft mij geïntroduceerd bij De Gids, de Nieuwe Gids en Groot-Nederland. Nadrukkelijk adviseerde hij me veel te lezen in de zeventiende eeuwers. „Die moet je uitpluizen tot de laatste draad," zei hij en die raad heb ik trouw opgevolgd. Aan het opvolgen van dit wijze advies heb ik mijn techniek te danken. Van Eeden heeft mij aan het verstand gebracht, dat dichten voor alle dingen een vak is, een ambacht waarin je je te oefenen hebt. Dat je jezelf bekwaamt voor dit vak is geen verdienste maar noodzakelijkheid. Deze waarheid wordt door de vele jonge dichters van tegenwoordig vaak over het hoofd gezien, en dat gemis aan techniek wreekt zich in hun verzen, en maakt hun werk zoo zwak..."

Ik merk dat Beversluis wil gaan doorpraten over de jonge dichters, die hem na aan het hart liggen, maar daar ben ik niet in de eerste plaats voor gekomen.

„Wat waren uw eerste bundels?" vraag ik.

„Mijn eerste bundel „Zwerversweelde" heb ik tussen mijn zestiende en twee en twintigste jaar geschreven. Deze bundel is uitgegeven bij Nijgh en Van Ditmar, ze had een goede ontvangst in de pers, ook in de christelijke bladen was er waardeering voor. De heer Keuning schreef er een lang waardeerend artikel over in *Onze Vacatures*. Toen ik in Holten woonde verscheen mijn tweede bundel, „Verzen", die geïnspireerd zijn op de mooie omgeving van de Holterberg. In die verzen komen religieuze

verzen voor, waarom ik bij de christelijke dichters werd ingedeeld. Ik was ook een geloovige, trouwens ik ben altijd een geloovige geweest, zelfs in mijn felst revolutionnaire tijd, innerlijk ben ik nooit veel veranderd. In God en aan Zijn Wet heb ik met diepe eerbied geloofd. En dat bleek ook uit deze bundel waarin ik van de schepping opklom tot den Schepper en Diens Naam verheerlijkte. „Canzonen" was mijn derde bundel, daarna komen al dramatische verzen, als de dialoog, b.v. „De Beiaardier" en „De ballade van de Vleermuis". Volgens de critici ontwikkelde mijn talent zich in de dramatische richting... En na Holten kwam het Gooi, mijn revolutionnaire tijd..."

Het is weer een oogenblik stil.

Een zwijgen dat ik eerst na enkele seconden verbreek. „Hoe is u bij het socialisme en bij het communisme terecht gekomen?"

„Dat is een heele geschiedenis. Ik ben er mijns ondanks in terecht gekomen. Ik heb u al gezegd dat de wereldoorlog een diepe indruk op mij achter liet. Wat ik aan het Belgische front gezien heb en later in Fransche militaire hospitalen bij de soldaten die aan gasverstikking geleden hadden, had een diepe afschuw aan de oorlog in mij gewekt. Ik heb toen samengewerkt met den schilder Van Schaik, die een sterk pacifist was. Ik schreef anti-oorlogsliederen en hij inspireerde mij door zijn werk, zoo goed als ik hem inspireerde door mijn verzen. Toen is „Aanklacht" verschenen, waarin reproducties van zijn werk zijn opgenomen. Deze bundel heeft een groote discussie ontketend in Opwaartsche Wegen tusschen J. H. de Groot en Leo Breen."

„Publiceerde u toen ook al in Opwaartsche Wegen?"

„Ja zeker, men beschouwde mij als een christelijk dichter. Tegenwoordig wordt het soms voorgesteld alsof ik nooit anders dan socialist en communist geweest ben, maar zoo is het niet, feitelijk ben ik altijd christen geweest, ik heb al gezegd dat ik ondanks mij zelf in de revolutionnaire hoek ben terecht gekomen. Toen ik „Aanklacht" publiceerde bleek dat een begin te zijn van een nieuwe periode in mijn leven, zonder dat ik mij dat eerst zelf bewust was... Ik kreeg invitaties om op allerlei pacifistische vereenigingen te komen spreken, ik heb in enkele jaren tijd misschien wel op een tweehonderd vergaderingen gesproken. Als gevolg daarvan kreeg ik eens een uitnodiging om voor de V.A.R.A.-microfoon te spreken. Wat mij gevraagd werd scheen erg onschuldig, ik moest n.l. een lezing houden over Guido Gezelle. Maar het gevolg was dat ik door dit optreden de toegang tot de andere zenders voor mij afgesneden zag en men mij in de revolutionnaire hoek duwde. Ik heette opeens een socialistisch dichter, wat ik au fond toch nooit geweest ben. Dat blijkt ook wel uit de liederen die ik in mijn z.g. revolutionnaire tijd schreef. Het is een tijd geweest van groote productiviteit. Ik maakte hoorspelen voor de V.A.R.A., hield cursussen en sprak voor de arbeiders, wilde hun de schoonheid laten zien van de Schepping en hen laten genieten van de Kunst. Maar met

dat al ben ik nooit Marxist geweest. Das Kapital heb ik eerst veel later gelezen, van de socialistische beginselen wist ik toen nog zoo goed als niets af. Ik publiceerde mijn bundel „Liederen van den Arbeid” en deze waren religieus maar niet socialistisch. Zelfs een blad als De Rotterdammer schreef toen dat dit geen socialistische verzen waren. In 1933 schreef ik „De bellenblazer” m.i. in die tijd de beste bundel. Hierin heb ik al mijn persoonlijk verdriet uitgezongen, vooral ook de groote desillusies die ik in het roode kamp te ondergaan had. Uit die tijd dateert ook mijn vers „Exclamavi” — „Ik heb uitgeschreeuwd”. Een cyclus waarin ik de diepe nood van mijn leven uitzegde. Het was een tijd van gruwelijke vereenzaming. In het socialistische kamp wilde men mij eigenlijk niet meer — trouwens de revolutie in Duitschland maakte de pacifistische propaganda in de S. D. A. P. tot een op zichzelf gekeerd zwaard. Men kon die plunje niet meer gebruiken.

Maar de niet-socialistische kringen wilden mij ook niet omdat men mij „rood” vond...”

Weer stokt de conversatie. Beversluis houdt de scherp belijnde mond vast gesloten en staart in het vuur.

„U is toen nog een poos bij de communisten geweest?” vraag ik.

„Ja, even, ik dacht het daar te kunnen vinden en de menschen hielden ook wel van me. Ik ben er van overtuigd dat ik ze in mijn voordrachten en verzen iets heb kunnen geven, dat een blijvend bezit zal zijn, maar de politieke leiding kon mij al net zoo min gebruiken als die van de S.D.A.P. En dat kwam alleen hierdoor omdat ik in de grond der zaak geen socialist of communist was.

In de eerstvolgende periode schreef ik „Chimères”, dat zooveel was als mijn politiek testament, welke bundel werd ingeleid door Dr. Bierens de Haan.

In deze tijd maakte ik kennis met dominé Van de Guchte, Gereformeerd predikant te Veere en aan hem heb ik heel veel te danken. Hij wees mij op mijn groote vergissing, de mensch te willen verbeteren door de wereld te verbeteren, hij wees mij op de eenvoudige waarheid van Gods Woord, dat de wereld slechts te verbeteren is wanneer de mensch zich herziet en zijn zondesschuld belijdt. Hij toonde mij aan in welke groote dwaling het socialisme en het communisme leefde en in het algemeen elke humanistische beweging, die nog gelooft in de wezenlijke goedheid van den mensch.

Dat is de terugkeer geworden.

En deze terugkeer, die een belijdenis is geweest, heeft mij weer adem en ruimte gegeven. De vrees is weg, ik sta in het geloof dat ons leven bij onzen Schepper veilig is, en dat er slechts rust is als we rust vinden in God...”

Weer is er stilte.

„Na mijn terugkeer is al weer een vruchtbare tijd gevolgd,” zegt hij. „Ik schreef in verband met de geboorte van Prinses Beatrix: „De Cracht van 't Landt bestaedt”, een hymne in dramatische vorm

geschreven. Dit omvangrijke werk is getoonzet door den Amsterdamschen componist Hubert Cuyppers en in luxe uitvoering uitgegeven bij Bosch & Keuning N.V. te Baarn. Hier verscheen eveneens „De Brug”, een episch-lyrisch declamatorium, geïnspireerd op de bouw van de nieuwe brug over de Moerdijk, waarbij de minister van Waterstaat een inleidend woord schreef. Dit werk verscheen in de Libellen-serie, waarin ik ook een reeks bloemlezingen gaf van 17e en 18e eeuwse dichters.”

Dan stopt Beversluis zijn zooveelste pijp en grijpt een manuscript van de tafel. Een leekenspel: „De Molen”.

„Dit is mijn beste gedicht”, zegt hij enthousiast, „hierin belijd ik mijn geloof in God den Schepper, wil ik je er iets uit voorlezen?”

„Graag”.

Men moet Beversluis zelf zijn gedichten hooren voor-

Ds. J. v. d. Guchte.

dragen, om er de diepste schoonheid uit te ervaren. Buigzaam, melodieus, zacht zingend, dan weer fors en mannelijk, rhythmisch is die stem, die zingt van Gods gave in het rijke tarwegraan, dat in de aarde valt en sterft, maar opwast tot rijke garven die in de molen worden gedragen, om vermalen te worden door Gods winden, gedreven door de Koningsas, Jezus Christus, onder nauwlettend toezicht van den grooten Molenaar, straks als fijn zilverwit meel uitgedragen te worden tot voedsel der menschen.

Dit leekenspel is opgevoerd door het studentencorps F. Q. I. van de Theologische School te Kampen, tijdens het gouden jubileum, en voldeed, mede door zijn ernstige en verheven symboliek, uitstekend. Dramatisch en lyrisch zijn de verzen van Beversluis, ze zijn meesleepend.

Als zijn stem opnieuw zwijgt, merken we dat het hoog tijd is om op te staan.

„Nog een paar vragen,” zeg ik, „waarom hebt gij u verbonden aan de Nieuwe Gids, dat toch geen christelijk tijdschrift is?”

„Ik wil in die kring mijn christendom uitleven en ook daar de rijkdom van mijn geloof manifesteren. Zou dat niet mogen?”

Ik ga geen debat met hem aan, ofschoon ik hier wel een vraagteken zetten moet. Maar ik begrijp, het is alweer de idealist die aan het woord is, de spontane dichter die meer intuïtief handelt dan berekeneerend besluit.

„En dan mijn laatste vraag: er zijn onder uw critici die meenen dat uw werk te rhetorisch is...”

Eer ik uitgesproken ben, beweegt zijn hand al bezwerend in mijn richting.

„Ik weet er alles van. Maar er is valsche en goede rhetoriek. Hebben de echte dichters door alle eeuwen heen geen gebruik gemaakt van de rhetoriek, de zeventiende-eeuwers, en Gossaert en De Mérode? Weet u wat het gebrek is van de jongeren onder ons, zij leven nog onder de invloed van het rationalisme van de Tachtigers. Maar dat heeft hen arm gemaakt. Lees b.v. de bundel „Het Spectrum” er eens op na. Welk een armoede. Zeven achtste bestaat uit vierregelige verzen, zonder dat er verband bestaat tusschen vorm en inhoud. Dat is geen dichtkunst meer, het is ook geen kunst meer. Het gebrek van de

jongeren is, dat zij publiceeren zonder zelfcritiek, zonder oefening, zonder dat zij geworsteld hebben om de techniek goed machtig te worden. Laten zij zich eens wagen aan een eenvoudig vers. Ze kunnen het niet meer...”

Beversluis heeft de rollen omgedraaid, hij praat niet over de critiek op zijn werk, hij heeft critiek op het werk van verschillende jongeren. En het is moeilijk de woordenstroom te stuiten.

Maar als ik eindelijk uit zijn gedachtenwereld losbreek en hij mij de deur uitleidt heeft hij het plots weer over de „zeventiende eeuwers”, en ik begin iets te begrijpen van de tegenstelling die er leeft tusschen hem en de meeste van onze jonge dichters. Hebben ze werkelijk niet te veel geademd in de atmosfeer die de „Tachtigers” hebben gebracht?

Ik zie in de lichtval van de ganglamp nog even zijn scherp gelaatsprofiel, vlijmscherpe kop, diepe rimpels, die getuigen van groote strijd en veel leed, maar dan ook een lichtend oog, dat een warm diep gevoel, een kinderlijke geest, een kinderlijk vertrouwen openbaart...

Ik heb een paar goede uren gehad...

EERSTE HULP
IN HET
HUISGEZIN

Even een heete kachel aangeraakt, of een lucifer te lang vastgehouden, wie heeft niet de gevolgen daarvan aan den lijve gevoeld? Ook leest ge wel eens van kindertjes, die kokend water over het lichaam kregen, of van ongelukken door het vlam vatten van kleren, bij voorbeeld door een omvallend petroleumstel of door een ander open vuur.

Iemand, wiens kleren plotseling in brand vliegen schrikt natuurlijk geweldig en niet zelden ziet men een radeloos wegvluchten en dit is nu juist zoo heelemaal verkeerd; geen enkel vuur kan branden zonder zuurstof, dat in de lucht om ons heen zit;

Brandwonden

hoemeer we nu met de lucht in aanraking komen, hoe feller het gaat branden. Het eenige, dat we dus te doen hebben, is zoo snel mogelijk zorgen dat geen lucht meer kan toetreden. Ge kunt dit doen door een deken of een jas of een tafelkleed of wat ge maar zoo gauw kunt krijgen, op of over de brandende kleren te werpen en zoo dicht mogelijk om de brandende patiënt te wikkelen. Desnoods kunt ge deze op de grond om en om rollen.

Nu smeulen de kleren nog na en bestaat de mogelijkheid van diep inbranden in de huid. Daarom moet er dan veel water over den ongelukkige worden gegoten; pas daarna moeten de kleren verwijderd worden en daarbij komt het er op aan toch vooral niets te beschadigen. Knip dus liever een mouw stuk, dan dat ge een wond openscheurt. Zijn de kleren al vastgebrand, dan kunt ge heftige pijn bij het lostrekken voorkomen door met een scherpe schaar de kledingstukken om deze plekken weg te knippen. Vooral niet met botte messen gaan zagen! Hoe ziet een brandwond er nu uit? Dit is lang niet altijd gelijk en hangt af van de heftigheid. De lichtste verbranding geeft alleen aanleiding tot een rood-kleuring van de huid, die erg pijnlijk kan zijn. In een ernstiger geval komen er grootere en kleinere, met vocht gevulde blaren op een roode onder-